

**Lagutskottets betänkande nr 15 om regeringens proposition med
förslag till lagstiftning om sanering av företag**

Riksdagen remitterade den 2 oktober 1992 regeringens i rubriken nämnda proposition nr 182 till lagutskottet för beredning.

Grundlagsutskottet har i enlighet med riksdagens beslut avgett utlåtande i ärendet till lagutskottet. Utlåtandet (GrUU 23) ingår som bilaga till detta betänkande.

Utskottet har vid behandlingen av denna proposition proposition hört samma sakkunniga som angående proposition nr 181 med förslag till lagstiftning om revidering av förmånsrättssystemet och proposition nr 183 med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner.

Med anledning av propositionerna har utskottet hört justitieministern Hannele Pokka, kanslichefen Teuvo Kallio, avdelningschefen Pekka Nurmi, lagstiftningsrådet Mikko Könkölä, lagstiftningsrådet Pauliine Koskelo, lagstiftningsrådet Liisa Lehtimäki, specialsakkunnige Jyrki Tala och utredningsmannen, vicehäradshövding Kari Lehtola vid justitieministeriet, äldre regeringssekreteraren Petri Syrjänen vid finansministeriet, regeringsrådet Väinö Vainio vid jord- och skogsbruksministeriet, regeringsrådet Sakari Arkio vid handels- och industriministeriet, tf. avdelningschefen Jorma Perälä, överinspektören Markku Sorvari och försäkringsöverinspektören Hillevi Mannonen vid social- och hälsovårdsministeriet, regeringsrådet Eero Lyytikäinen och överinspektören Jouni Lemola vid arbetsministeriet, biträdande avdelningschefen Hannu Junkkari vid miljöministeriet, överdirektören Erkki Kalmakurki och överinspektören Tuija Wigren vid skattestyrelsen, utvecklingschefen Juhani Lehto vid social- och hälsostyrelsen, överinspektören Jorma Lauronen och överinspektören Harri Biström vid bostadsstyrelsen, justitierådet Kari Raulos vid högsta domstolen, presidenten Veikko M. Hämäläinen vid Kouvola hovrätt, justitierådmannen Antti Miettinen och justitierådmannen Jukka Huunonen vid Helsingfors rådstuvurätt, avdelningschefen Antti Arola vid folkpensionsanstalten, kanslichefen Risto Jaakkola vid länsstyrelsen i Nylands län,

länssocialinspektören Matti Martikainen vid länsstyrelsen i Åbo och Björneborgs län, enhetsdirektören Marja-Liisa Taipale vid statskontoret, avdelningschefen Markku Lounatvuori vid bankspektionen, direktören Marja Karimeri vid Statsgaranticentralen, direktören Seppo Naumanen vid Statens studiestödscentral, direktören Marita Wilska vid konsumentverket, vicehäradshövdingen Juhani Sutinen vid Utvecklingsområdesfonden, verkställande direktören Matti Uimonen och försäkringsjuristen Jorma Hilden vid Pensionsskyddscentralen, förste stadsfogden Heikki Mälkki vid Tammerfors stadsfogdeämbete, ecklesiastikrådet Matti Halttunen vid kyrkostyrelsen, avdelningschefen Ilmari Ylä-Autio vid Finlands Stadsförbund samtidigt som representant också för Finlands svenska kommunförbund, juristen Risto Airikkala vid Suomen Kunnallisliitto, juristen Pentti Itkonen vid Akava, samtidigt som representant också för Finlands Tekniska Funktionärsorganisationers Centralförbund, ansvariga juristen Kirsti Palanko-Laaka vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, juridiske ombudsmannen Hannu Rautiainen vid Arbetsgivarnas i Finland Centralförbund, vicehäradshövdingen Marja-Leena Mansala vid Industrins Centralförbund, ombudsmannen Riitta Wärn vid Affärsarbetsgivarnas Centralförbund, styrelseordföranden, verkställande direktör Kari Puro samt chefsjuristen Pekka Hemmo vid Arbetspensionsanstaltarnas förbund, verksamhetsledaren Folke Bergström vid Pensionsstiftelseföreningen ESY, vice verkställande direktören Stig Henriksson vid Handels Centralförbund, juristen Pasi Horsmanheimo vid Centralhandelskammaren, finansieringsombudsmannen Antti Huhtamäki vid Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, vicehäradshövdingen Anna Lundén vid Centralförbundet för hantverk och småindustri, vicehäradshövdingen Petteri Kuhanen vid Finlands Fastighetsförbund, avdelningschefen Erkki Kontkanen vid Bankföreningen i Finland, vicehäradshövdingen Gustav Dahlberg vid Fin-

ska Försäkringsbolagens Centralförbund, vice verkställande direktören Jussi Järventaus vid Företagarnas Centralförbund i Finland, advokaten Matti Nenonen vid Finlands Advokatförbund, justitierådmannen Kari Kiesiläinen vid Tingsrättsdomarna rf, juris licentiaten Johanna Niemi-Kiesiläinen och advokaten Jouko Pesonen vid Finlands Juristförbund, ordföranden, länsman Pentti Saira vid Suomen Nimismiesyhdistys, ordföranden, stadfogde Pekka Louekoski vid Stadsfogdarnas i Finland Förening, allmänne rättsbiträdet Markku Vuorio vid Yleiset Oikeusavustajat ry, verksamhetsledaren Leena Veikkola vid Takuu-Säätiö, planeraren Osmo Väisänen, företagaren Anne Korpi, familjedagvårdaren Sirpa Salmi och företagaren Kari Salmi vid föreningen Suomen Nivel — Velallisten Keskusliitto, planeraren Ritva Otva vid Marttaliitto, verksamhetsledaren Maria Oesch-Feldt vid Finlands svenska Marthaförbund, planeraren Tarja Jutila vid Maa- ja kotitalousnaisten keskus, direktören Eila Kilpiö vid konsumentforskningscentralen, verkställande direktören Seppo Jyrkämä vid Kreditlaget samt professorn Erkki Havansi, professorn Thomas Wilhelmsson, professorn Kari-Pekka Tiitinen och juris licentiaten Harri Vento.

Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden av trafikministeriet, Finlands Konsumentförbund och professorn Pekka Koskinen samt ett flertal andra skrivelser i anknytning till denna sak.

Regeringens proposition

Regeringen föreslår en lag om företagssanering. Reformen avser att skapa rättsliga förutsättningar för sanering av livsdugliga företag och för att undvika onödiga konkurser. Meningen är att ett bolags samtliga borgenärer omfattas av saneringsförfarandet.

Domstolen skall på ansökan besluta om att saneringsförfarande inleds i fråga om ett bolag i ekonomiska svårigheter. Beslutet skall få till stånd betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud för samtliga skulder som uppstått innan förfarandet inleddes. Förbudet skall också gälla säkerhetsskulder. Trots förbudet skall det vara möjligt att betala bl.a. arbetstagarnas löner för tre månader före förfarandet, varor som beställts men som inte har levererats när förfarandet börjar och mindre fordringar. Betalnings- och indrivningsbegränsningarna skall inte gälla skulder som uppstår sedan förfarandet inletts.

Medan ett betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud är gällande skall ett saneringsprogram göras upp, m.a.o. ett program om åtgärder för att förbättra företagets verksamhetsbetingelser. I lagen skall stadgas om skuldregleringarna i saneringsprogrammet, dvs. om de eftergifter som kan krävas av borgenärerna enligt programmet.

När beslut om att inleda förfarandet fattas skall en utredare förordnas med uppgift att bland annat göra upp en utredning om gäldenärens ekonomiska situation och fungera som borgenärernas intressebevakare samt svara för att gäldenärens verksamhet under förfarandet följs upp. Gäldenären skall dock få behålla sin beslutanderätt i frågor som gäller sedvanlig affärsverksamhet.

Saneringsprogrammet fastställs av domstolen sedan borgenärerna har fått tillfälle att ta del av programförslaget eller programförslagen samt uttala sin uppfattning om dem. Domstolen skall pröva om de lagstadgade förutsättningarna för att fastställa programmet föreligger eller inte.

Något av följande tre villkor skall vara uppfyllt för att saneringsprogrammet skall fastställas:

— Programmet skall kunna fastställas om samtliga borgenärer godkänner det. I så fall kan innehållet avvika från det som stadgas i lagen.

— Saneringsprogrammet skall kunna fastställas om majoriteten av varje borgenärsgrupp har gett sitt stöd åt det.

— Saneringsprogrammet skall också kunna fastställas i det fall att nödvändig majoritet inte nås i alla borgenärsgrupper, om programmet utöver ovan nämnda krav uppfyller vissa ytterligare förutsättningar vad gäller borgenärsgruppernas inbördes ställning.

I lagförslaget ingår också detaljerade stadganden om ett fastställt saneringsprogramms rättsverkningar, om hur det skall genomföras och följas upp och om konsekvenserna av att programmet inte genomförs.

I propositionen ingår förslag till ändring av sju gällande lagar.

Propositionen anknyter till statsbudgeten för 1993 samt till lagstiftningen om revidering av förmånsrättssystemet och lagstiftningen om skuldsanering för privatpersoner. Propositionerna nr 181 och 183 om detta har avlåtits samtidigt med denna proposition.

Den föreslagna lagstiftningen avses träda i kraft så fort som möjligt sedan den godkänts och stadfästs.

Utskottets ställningstaganden

Allmän motivering

Under utskottsbehandlingen har lagutskottet blivit övertygat om att den nya lagstiftningen om företagssanering är behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker således regeringens proposition.

Propositionen har allmänt ansetts vara exceptionellt väl beredd, men det oaktat onödigt omfattande och komplicerad. Det är fråga om en helt ny juridisk institution som måste harmoniseras med stadgandena inom en rad olika rättsområden och som gör det nödvändigt att se till att juridiska intressen som går i olika riktningar skyddas. Utskottet anser att detta åtminstone i början oundvikligen leder till att lagstiftningen kan verka svårtydd. Utskottet har dock kunnat godkänna samtliga principiella utgångspunkter för lagstiftningen.

På grund av att det funnits mycket knappt med tid att bereda lagstiftningen har utskottet under behandlingen upptäckt ett flertal punkter på vilka paragrafernas formulering måste justeras ytterligare. Utskottet anför följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utredare. Stadgandena om utredarens uppgifter är tillräckligt flexibla för att på bästa möjliga sätt kunna tillämpas på olika typer av fall. De krav som ställs på utredaren i enskilda fall beror bl.a. på företagets storlek och bransch och på hur grundligt saneringsåtgärderna har beretts innan saneringsförfarandet inleds. En företagsanering förutsätter givetvis företagsekonomisk expertis och erfarenhet av företagaverksamhet. Det behövs också juridisk sakkunskap för att tillämpa lagen. Det är dock inte skäl att ange alltför ingående vilken behörighet som krävs av utredaren.

Utredaren åsidosätter inte företagets ledning och ägare. Utredaren har ingen självständig bestämmanderätt i saker som gäller företaget, men för viktiga beslut under förfarandet krävs utredarens samtycke.

Saneringsprogram. I saneringsprogrammet ingår utöver skuldregleringar alla de åtgärder som behövs för att sanera ett företag. I programmet bestäms inte direkt om vilka åtgärder som faller inom ägarnas eller organisationens befogenheter i skuldföretaget. De saneringsåtgärder som skuldföretagets organisation har befogenhet att fatta beslut om kan kopplas ihop med saneringsprogrammet på två olika sätt:

1) vissa åtgärder från gäldenärens sida, t.ex. en extra insats på det egna kapitalets villkor, utbyte av företagsledningen, åtgärder för att effektivisera verksamheten, kan i saneringsprogrammet ställas som villkor för att programmet skall kunna fastställas. Domstolen kan i så fall inte fastställa programmet inklusive skuldregleringar om det inte kan bevisas att ovan nämnda villkor har uppfyllts, eller

2) programmet kan förutsätta vissa åtgärder från gäldenärens sida och bestämma att programmet (dvs. framför allt skuldregleringarna) förfaller på den grund att åtgärderna inte har genomförts.

Lantbruksföretagarnas situation. Utskottet har uppmärksammat situationen för lantbruksföretagare och andra liknande näringsidkare som har sin bostad i anknytning till lantbruket eller företagsfastigheten. I praktiken realiseras en sådan fastighet som ett komplex. Lagstiftningen om företagssanering ger gäldenärsföretagarna bättre möjligheter att få behålla sin bostad.

Utskottet förutsätter att det i samband med beredningen av jordabalks- och utskökningslagstiftningen utreds vilka möjligheter det finns att låta gäldenärens bostad stå kvar t.ex. genom att ett visst område avskiljs från fastigheten för att realiseras särskilt samt genom en försäljningsordning i det fall att flera av gäldenärens fastigheter svarar för samma skuld.

Privata borgensmäns situation. I samband med behandlingen av ärendet har det framgått att slutresultatet rätt ofta förefaller oskäligt om en borgens- eller säkerhetsskuld under rådande ekonomiska förhållanden indrivs i sin helhet. Borgen eller säkerhet har eventuellt ställts under helt andra förväntningar och kreditgivaren har i många fall försummat såväl sin informationsskyldighet som sin moraliska skyldighet att kontrollera att ett projekt är realistiskt i förhållande till borgensmannens och säkerhetsställarens solvens.

Utskottet har därför särskilt uppmärksammat borgensmannens situation i denna lag. Med beaktande av att syftet med borgen är att säkerställa att borgenären får betalning och att överföra risken beträffande gäldenärens solvens och likviditet från borgenären till borgensmannen, är stadgandena om borgensmannen ändamålsenliga enligt utskottets uppfattning. Om det enligt lagen finns förutsättningar därtill kan det för borgensmannen fastställas en särskild reglering

av borgensansvaret eller skuldreglering som gäller samtliga av borgensmannens skulder.

En olägenhet i detta sammanhang är de fall där kreditgivaren tagit emot helt oskäligen borgensförbindelser utan att kontrollera borgensmannens faktiska solvens och möjlighet att inse hur allvarlig och bindande borgensförbindelsen är. Denna olägenhet kan inte rättas till i samband med sanerings- och skuldregleringslagstiftningen utan den bör åtgärdas särskilt. Utskottet har därför i sitt betänkande nr 14 förutsett att regeringen särskilt ser till att åtgärda detta.

Domstolarnas resurser och utbildningen. Domstolarna kommer att få en helt ny saktyp att behandla. Enligt uppskattning kommer det att lämnas in en hel del ansökningar. Detta har beaktats i budgeten för nästa år genom att större resurser har avsatts för domstolarna. Utbildningen av domarkåren har kommit i gång redan under höstens lopp.

Trots detta väntas anhopningen av ärenden bli mycket stor vid domstolarna, eftersom saken är helt ny och de skuldsatta är legio. Det finns inga tillförlitliga uppskattningar till hands om antalet ärenden som kommer att göras anhängiga. Utskottet finner det nödvändigt att domstolarna beviljas adekvata resurser för att klara av sin nya uppgift. Domstolarna bör stödjas genom kontinuerlig utbildning och det bör ses till att rättspraxis från första början följer en något så när enhetlig linje för att det inte skall bli nödvändigt att vänta på de högsta rättsinstansernas avgörande i långa tider.

I kraftträdandet. Företagen har ännu inte möjlighet att få kris- och skuldkonsultation i hela landet. Det finns än så länge inget informationsmaterial till hands. Domstolarna har ännu inte tillräcklig beredskap att behandla saneringsfrågor. Trots att lagstiftningen brådskar och är ytterst angelägen anser utskottet det inte vara möjligt att sätta den i kraft genast i början av januari. Det ankommer på regeringen att bedöma hur fort de nya lagarna kan träda i kraft med tanke på möjligheterna att få skuldkonsultation och informationsmaterial samt domstolarnas beredskap.

Uppföljning. Med hänsyn till att det är fråga om en helt ny juridisk institution kan det uppstå oväntade problem i praktiken. Regeringen lovar i sin proposition att den noga kommer att ge akt på hur lagstiftningen fungerar och att den omedelbart vidtar behövliga ändringsåtgärder. Utskottet understryker vikten av uppföljning. Det

gäller att följa upp hur stadgandena fungerar och att en enhetlig rättspraxis iakttas samt vilka samhälleliga konsekvenser stadgandena har.

Detaljerade anmärkningar

1. Lag om företagssanering

1. Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning. Utskottet föreslår att paragrafens 1 mom. preciseras genom att ordet "program" i momentets andra mening ersätts med ordet "saneringsprogram".

5 §. Rätten att ansöka om att saneringsförfarande skall inledas. Utskottet föreslår att paragrafens 2 punkt ändras så att en borgenär vars fordran är stridig eller till väsentlig del oklar, kan ansöka om saneringsförfarande.

6 §. Förutsättningar. Utskottet föreslår att ordalydelsen i paragrafens 2 mom. preciseras genom att ordet "borgenären" ersätts med ordet "sökanden".

7 §. Hinder och grunder för avbrott. Enligt 1 mom. 6 punkten kan saneringsförfarande inte inledas om gäldenärens bokföring är behäftad med väsentliga brister eller fel.

Stadgandet har en ovillkorlig formulering. I praktiken är det dock möjligt att en bokföring som är behäftad med väsentliga brister kan sättas i tillbörligt skick utgående från till buds stående verifikat.

9 §. Utredarens rättigheter. Enligt 2 mom. har utredaren rätt att delta i möten som gäldenärsföretagets organ håller och att yttra sig vid dem.

För att utredarens rätt att delta i möten i praktiken skall fullföljas måste han få möteskallelse. Utskottet föreslår därför att paragrafens 2 mom. kompletteras med en ny mening där det uttryckligen nämns att utredaren skall tillställas kallelse till mötena.

16 §. Återgång av rättshandlingar som företagits under mellanskedet. Enligt paragrafen kan rättshandlingar som företagits efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig och innan förfarandet inleds återgå på det sätt som stadgas i 6 kap.

Utskottet föreslår att paragrafen för klarhetens skull kompletteras med ett nytt 2 mom. som uttryckligen anger att det vid skuldreglering är möjligt att lämna ändringar som görs i tidsplanen för återbetalning av skulden under tiden mellan det då ansökan blivit anhängig och innan förfarandet inleds obeaktade om de är till skada för gäldenären.

17 §. Förbud mot betalning och ställande av

säkerhet. I 3 mom. hänvisas till stadgandena om värdepapper och värdeandelar.

Begreppet "värdepapper" i stadgandet avser ett begrepp i den sakrättsliga teorin, bl.a. enskilda löpande orderskuldebrev och innehavarskuldebrev. Detta svarar inte på alla punkter mot det moderna begreppet värdepapper i näringslivet. För klarhetens skull föreslår utskottet att löpande skuldebrev nämns särskilt i momentet.

18 §. *Undantag från betalningsförbudet*. Enligt 2 mom. 1 punkten skall utan hinder av betalningsförbud enligt 17 § arbetstagarnas ostridiga löner för tre månader före inledandet av förfarandet betalas ut.

Utskottet har uppmärksamgjorts på att betalningsförbudet med stöd av denna punkt skulle gälla olika slags ersättningar för kostnaderna för arbetet, såsom resekostnadsersättningar, dagpenningar, ersättningar för arbetsredskap osv., även om arbetstagaren kanske själv betalat dem. Utskottet föreslår att ersättningar för kostnaderna för arbetet skall nämnas i 2 mom. 1 punkten.

Enligt 2 mom. 6 punkten kan genom beslut av utredaren amorteringar betalas på lån som tagits hos en pensionsstiftelse som grundats av gäldenären i den mån det är nödvändigt för trygghet av stiftelsens likviditet.

Utskottet anser att betalningen av låneamorteringar inte får vara beroende av utredarens prövning när dessa prestationer behövs för att trygga pensionsstiftelsens likviditet. Utskottet föreslår därför att 6 punkten ändras så att amorteringar och räntor på lån härvid skall betalas.

19 §. *Indrivningsförbud*. I den finska versionen finns ett tryckfel som utskottet vill korrigera. Det påverkar inte den svenska texten.

21 §. *Förbud mot utmätning och andra verkställighetsåtgärder*. Enligt första meningen i 1 mom. får gäldenärens egendom inte utmätas för saneringsskulden med undantag av underhållsbidrag till barn i den mån det har förmånsrätt vid utmätningen.

Utskottet föreslår en sådan justering av momentets första mening att förbudet mot utmätning täcker samma område som betalningsförbudet.

27 §. *Vissa avtals ställning*. Utskottet föreslår en liten lagteknisk justering i andra meningen i 1 mom. och korrigering av en oriktig hänvisning i 3 mom.

28 §. *Rättsverkningarnas giltighet*. Med hänsyn till saneringslagstiftningens interna enhetlighet föreslår utskottet att uttrycket "Om sane-

ringsförfarandet upphör innan saneringsprogrammet fastställs" i 2 och 3 mom. ändras till "Om saneringsförfarandet upphör utan att saneringsprogrammet fastställs".

Enligt 4 mom. kan domstolen när den beslutar om att förfarandet skall upphöra på yrkande av en borgenär samtidigt bestämma om en säkerhetsåtgärd som avses i 23 §.

Utskottet föreslår att 4 mom. kompletteras med att en säkringsåtgärd som var i kraft när förfarandet inleddes träder i kraft på nytt.

29 §. *Gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den*. Utskottet föreslår en sådan precisering av 1 mom. att det kompletteras med en andra mening om att begränsningar av bestämmanderätten i samband med utmätning inte hindrar att egendomen överläts på det sätt som denna lag stadgar, om gäldenärens egendom har utmätts innan saneringsförfarandet börjar.

Enligt 2 mom. 4 punkten får gäldenären inte utan utredarens samtycke överlåta omsättnings- tillgångar på annat sätt än som en del av den sedvanliga verksamheten sedan förfarandet har inletts. För klarhetens skull föreslår utskottet att stadgandet kompletteras så att där uttryckligen nämns att omsättningstillgångarna utan utredarens samtycke får säljas bara på sedvanliga villkor.

33 §. *Skydd för säkerhetens värde*. Enligt 1 mom. har en säkerhetsborgenär rätt till ersättning för sådan minskning av värdet på säkerhets- egendom som beror på att egendomen har använts i gäldenärens verksamhet medan ett indrivningsförbud enligt 19 § eller ett temporärt förbud enligt 22 § var gällande.

Meningen är att bara en minskning av värdet på säkerhetsegendomen till borgenärens nackdel ger rätt till ersättning. Utskottet föreslår att 1 mom. preciseras på denna punkt.

34 §. *Förmånsrätt för ny kredit*. Utskottet föreslår en justering i ordalydelsen i andra meningen i 1 mom. för att det klarare skall framgå vad det är fråga om vid bedömningen av skyddet för en "gammal" säkerhetsborgenär: hans risk får inte öka i betydande grad.

39 §. *Programmets innehåll*. Paragrafens första mening har befunnits onödig. Utskottet föreslår att den stryks.

44 §. *Skuldsaneringsmetoder*. Enligt paragrafen kommer följande skuldsaneringsmetoder i fråga: 1) att betalningstidtabellen för en skuld ändras, 2) att amorteringar på kapitalet ges högsta prioritet, 3) att räntor och liknande kreditkostnader som hänför sig till den återstå-

ende kredittiden nedsätts och 4) att skuldbeloppet sänks.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att skuldsaneringsmetoderna rör sig på en skala från lindriga till strängare och att meningen är att man på skulder alltid skall tillämpa den ur borgenärens synvinkel lindrigaste metod som är tillräcklig för att korrigera gäldenärens ekonomiska situation. Grundlagsutskottet anser det vara skäl att överväga att ta in denna princip i lagtexten.

Hänvisande till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att paragrafen kompletteras med ett nytt 3 mom. som klart uttrycker principen om "den lindrigaste" metoden vid skuldregleringar.

46 §. *Borgenärernas inbördes ställning.* Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras med en ny mening om att jämbördighetsprincipen kan frångås när det gäller lån från en pensionsstiftelse som har hand om extra pensionsskydd, om detta är nödvändigt för att hindra att pensionsstiftelsens obetalda pensionsansvar ökar på grund av skuldregleringen.

48 §. *Tredje mans ställning i vissa fall.* Formuleringen i 2 mom. har visat sig svårtydd. Utskottet föreslår att den preciseras.

54 §. *Fastställelse utan samtycke av alla grupp-majoriteter.* Kravet i 2 punkten på att "fordringarna för dem som gett bifallsröst (för godkännande av programmet) företräder minst en femtedel" har visat sig lämna rum för tolkningar.

Utskottet föreslår att till 2 punkten fogas ordet "alla" för att det klart skall framgå att det minsta antal bifallsröster som är kopplat ihop med en femtedel av fordringarna räknas med beaktande av alla borgenärer som röstat för programförslaget.

55 §. *Andra grunder för att inte fastställa programmet.* Paragrafens 1 mom. börjar med hänvisningen "Utöver vad som stadgas ovan". Hänvisningen har visat sig diffus till sin omfattning. Utskottet föreslår att den preciseras så att den hänför sig till det som stadgas i detta kapitel.

57 §. *Rättsverkningar.* Utskottet föreslår att paragrafen preciseras genom att den kompletteras med ett nytt 2 mom. om att en utmätning som eventuellt varit anhängig när saneringsförfarandet börjar förfaller när saneringsprogrammet fastställs.

Paragrafens 2 mom. blir härvid 3 mom.

61 §. *Kontroll av hur programmet följs.* Utskottet föreslår att paragrafens 1 mom. preciseras

så att en övervakare skall beakta 63—65 §§ när han för borgenärernas räkning övervakar att saneringsprogrammet följs.

Vidare föreslår utskottet att paragrafens 4 mom. preciseras så att gäldenären också mot övervakaren har en sådan skyldighet att lämna uppgifter och att samarbeta som stadgas i 13 §.

63 §. *Ändring av programmet.* På grund av det nya momentet i 57 § föreslår utskottet att hänvisningen i 63 § 3 mom. justeras.

64 §. *Beslut om att en skuldreglering förfaller.* Om saneringsprogrammet inte följs leder detta till att skuldregleringen förfaller och att gäldenären måste klara av sin skuld på de ursprungliga villkoren. Samtidigt innebär detta att gäldenären kan bli tvungen att betala dröjsmålsränta på sina skulder för hela den tid saneringsprogrammet varit i kraft. Detta kan vara oskäligt. Utskottet föreslår därför att paragrafens 5 mom. kompletteras så att gäldenären inte behöver betala dröjsmålsränta för skulden för den tid skuldregleringen är i kraft, om inte domstolen av särskilda skäl bestämmer annorlunda.

67 §. *Behörig domstol.* Utskottet anser att förslaget att företagssaneringsärenden skall behandlas vid vissa underrätter är motiverat. Utskottet föreslår emellertid att förteckningen över behöriga domstolar i paragrafens 1 mom. kompletteras med Villmanstrands rådstuvurätt och Seinäjoki häradsrätt samt att namnet Mariehamns häradsrätt ersätts med Ålands häradsrätt.

Utskottet föreslår också att det i paragrafens 3 mom. skall nämnas att saneringsdomstolen när den fattar beslut om att gäldenären försätts i konkurs skall förordna en tillfällig konkursförvaltare innan ärendet överförs till konkursdomstolen.

Vidare föreslår utskottet i paragrafen ett nytt 4 mom. för att koordineringen av 24 och 67 §§ skall vara klarare när en konkursansökan har gjorts före en saneringsansökan och saneringsdomstolen beslutar förkasta saneringsansökan. Härvid skall konkursansökan samtidigt avgöras enligt 24 § 1 mom.

69 §. *Ansökan.* Utskottet föreslår att paragrafens 1 mom. kompletteras så att en saneringsansökan som görs medan en konkursansökan är anhängig kan tillställas domstolen vid det sammanträde där konkursansökan behandlas.

Samtidigt föreslår utskottet att indelningen av paragrafen i moment ändras så att den andra och tredje meningen i 1 mom. avskiljs till ett eget 2 mom., varvid propositionens 2 mom. blir 3 mom.

70 §. *Förberedande åtgärder med anledning av ansökan.* Utskottet föreslår att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen. Genom momentet kan det säkerställas att den i ett konkursärende behöriga domstolen får kännedom om en saneringsansökan.

71 §. *Beslut om att inleda förfarandet.* Utskottet föreslår en del mindre justeringar i paragrafens 1 och 3 mom.

Ordalydelsen i paragrafens 1 mom. 3 punkt har rättats i språkligt hänseende. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

Till paragrafens 1 mom. har fogats en ny 6 punkt om att det klockslag då beslutet meddelades eller kungjordes skall antecknas i beslutet. Stadgandet behövs med tanke på rättsverkningarna av att saneringsförfarandet inleds.

Vidare föreslår utskottet att orden "som avses i 25 § 2 mom." i paragrafens 3 mom. stryks. Ändringen leder till att utredaren skall delge domstolens beslut inte bara alla kända borgenärer utan också alla borgensmän, medgäldenärer och ställare av säkerhet.

76 §. *Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande.* Utskottet föreslår att uttrycket "på begäran" stryks i paragrafens 1 mom. för att det klarare skall framgå att domstolen också på eget initiativ kan bereda tillfälle att korrigera eventuella brister i programmet.

80 §. *Kungörelser och anmälningar.* Utskottet föreslår att register över in-teckningar uttryckligen skall nämnas i paragrafen.

90 §. *Saneringsförfarande utan utredare och borgenärsdelegation.* Utskottet anser att domstolen bör ha möjlighet att av särskilda skäl avstå från att utse en utredare, trots att alla borgenärer inte är eniga om detta. Ett sådant särskilt skäl kan t.ex. vara att saneringen uppskattas kunna lyckas utan en utredare t.ex. utgående från ett saneringsprogram som gäldenären eller borgenären redan utarbetat och det inte är möjligt eller ändamålsenligt att utse en utredare med beaktande av företagsverksamhetens omfattning och företagets förmögenhet. Härvid kan man undvika kostnaderna för utredarens arbete trots att någon av borgenärerna kräver att en utredare utses, när det inte kan anses vara behövligt att utse en utredare med tanke på borgenärernas intresse.

Därför föreslår utskottet att förutsättningarna för när en utredare inte behöver utses skall lindras. För den skull har ordalydelsen i paragrafens 1 mom. justerats och ett nytt 2 mom. tagits in

i paragrafen. I momentet stadgas om prövningsrätt för domstolen.

Med anledning av detta blir paragrafens 2 och 3 mom. dess 3 och 4 mom.

I det 4 mom. som sålunda uppstår har ytterligare intagits ett stadgande som anger att det är domstolen som skall sköta delgivningen och utarbeta en utredning om omröstningen när en utredare inte utses.

94 §. *Ersättningsskyldighet för utredaren och medlemmar av borgenärsdelegationen.* Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras så att det i 1 mom. nämns att utredaren är skyldig att även ersätta skada som han vållat en borgensman eller den som ställt säkerhet. Samtidigt har utskottet gjort en språklig ändring i momentets första mening. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

99 §. *Särskilda preskriptionstiders eller indrivningsfristens förhållande till saneringsförfarandet.* Utskottet föreslår att paragrafen preciseras så att 2 mom. kompletteras med en andra mening. Enligt den skall den tid indrivningsförbudet är i kraft, om saneringsförfarandet upphör, inte beaktas när preskriptionstiden för säkerheten uträknas i förhållande till en privat borgensman som omfattas av indrivningsförbudet. Härvid skall kalenderårsprincipen enligt den första meningen inte tillämpas med avseende på en borgensman.

102 §. *Övergångsstadganden.* Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med ett nytt 3 mom. om att en gäldenär i de fall som avses i 2 mom. själv med avvikelse från de normala stadgandena om konkursförfarande kan ansöka om saneringsförfarande utan hinder av konkurs.

2. Lag om ändring av lagen om aktiebolag

Utskottet föreslår att lagförslagets 13 kap. 2 a § preciseras med ett nytt 2 mom.

Det nya momentet innehåller ett direkt likvidationstvång med tanke på de situationer då bolagets eget kapital inte utgör minst hälften av aktiekapitalet när saneringsförfarandet upphör. Stadgandet skall för det första tillämpas i sådana fall där saneringsförfarandet upphör utan att ett saneringsprogram fastställs. För det andra innebär stadgandet att ett saneringsprogram inte kan fastställas om det ovan nämnda kravet på kapitalet inte uppfylls under saneringsförfarandet eller som ett resultat av programmet.

5. Lag om ändring av lagen om samarbete inom företag

Utskottet föreslår en lagteknisk korrigering som innebär att innehållet i lagförslagens 6 § 3 d punkt överförs till 6 § 3 b punkten. Tack vare detta undviks koordineringsproblemet när det gäller den EES-lag som ingick i regeringens proposition nr 109 och som riksdagen redan godkänt och som träder i kraft genom en förordning.

Den ändring utskottet föreslagit leder till att

6 § 3 d punkten måste strykas samt ingressen och lagens namn justeras.

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

*att lagförslagen nr 3, 4 och 6—8 skall godkännas utan ändringar och
att lagförslagen nr 1, 2 och 5 skall godkännas sålydande:*

1. Lag om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning

I syfte att sanera livsduglig verksamhet som bedrivs av en gäldenär i ekonomiska svårigheter eller för att trygga förutsättningarna för verksamheten samt för att få till stånd reglering av skulder kan saneringsförfarande enligt denna lag inledas. Genom förfarandet kan, på det sätt som stadgas i denna lag, med ett *saneringsprogram* som fastställs av domstol bestämmas om åtgärder som gäller gäldenärens förmögenhet och skulder.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

2—4 §§

(Såsom i regeringens proposition)

2 kap.

Inledande och avbrytande av saneringsförfarande

5 §

Rätt att ansöka om att saneringsförfarande skall inledas

Ansökan om saneringsförfarande kan göras av

(1 punkten såsom i regeringens proposition)

2) en borgenär eller flera borgenärer tillsam-

mans, dock inte av en borgenär vars fordran till sin grund är *stridig* eller *om beloppet till väsentlig del är stridigt* eller *om hans fordran* av andra orsaker är oklar, eller

(3 punkten såsom i regeringens proposition)

6 §

Förutsättningar

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

På grund av hotande insolvens kan saneringsförfarande på ansökan av en borgenär eller sannolik borgenär inledas endast om det är nödvändigt för att ett avsevärt ekonomiskt intresse som *sökanden* har skall kunna tryggas.

7 §

Hinder och grunder för avbrott

Saneringsförfarande kan inte inledas, om

(1—5 punkten såsom i regeringens proposition)

6) gäldenärens bokföring är behäftad med väsentliga brister eller fel, *utom om det kan visas att bokföringen utan svårigheter kan ställas i tillbörligt och tillförlitligt skick.*

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

3 kap.

Utredare och borgenärsdelegation samt gäldenärens samarbetskyldighet

8 §

(Såsom i regeringens proposition)

9 §

Utredarens rättigheter

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Utredaren har rätt att delta i möten som gäldenärsföretagets organ håller och att yttra sig vid dem. *Utredaren skall meddelas kallelse till mötena.*

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

10—14 §§

(Såsom i regeringens proposition)

4 kap.

Rättsverkningarna av att saneringsförfarandet börjar

15 §

(Såsom i regeringens proposition)

16 §

Återgång av rättshandlingar som företagits under mellanskedet

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Vid skuldregleringen kan en ändring som görs i tidsplanen för återbetalning av skulden under den tid som avses i 1 mom. lämnas obeaktad om den är till nackdel för gäldenären. (nytt 2 mom.)

17 §

Förbud mot betalning och ställande av säkerhet

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

En pantsättning eller någon annan åtgärd för ställande av säkerhet i strid med förbudet i 1 mom. är utan verkan, om inte något annat följer av stadgandena om *löpande skuldebrev eller andra värdepapper eller värdeandelar*. En ansökan om inteckning i gäldenärens egendom som gjorts efter att förfarandet inletts medför inte förmånsrätt för saneringsskulden.

18 §

Undantag från betalningsförbudet

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Utan hinder av förbudet i 17 §

1) skall arbetstagarnas löner och ersättningar för kostnaderna för arbetet för tre månader före inledandet av förfarandet betalas, utom när

utredaren meddelar att han anser grunden för eller beloppet av en sådan skuld vara stridig,

(2—5 punkten såsom i regeringens proposition)

6) *skall amorteringar och räntor* på lån som tagits hos en pensionsstiftelse som grundats av gäldenären betalas i den mån det är nödvändigt för tryggnad av stiftelsens likviditet.

19 och 20 §§

(Såsom i regeringens proposition)

21 §

Förbud mot utmätning och andra verkställighetsåtgärder

Sedan förfarandet inletts får gäldenärens egendom inte utmätas för *en saneringsskuld som omfattas av betalningsförbud*. En utmätning i strid med förbudet är utan verkan. Behandlingen av ansökan om utmätning avbryts. Om utmätning redan har skett, skall verkställigheten avbrytas, och utmätningssmannen skall på begäran överlämna den egendom som han tagit i sin besittning och eventuella penningmedel till utredaren. Om försäljningen av utmätt egendom har kungjorts innan förfarandet börjar, kan domstolen bestämma att verkställigheten skall avbrytas och försäljningen inställas, utom ifall det är uppenbart att det inte på det sätt som avses i 20 § 1 punkten är nödvändigt att egendomen i fråga kvarstår hos gäldenären. En borgenär som har ansökt om verkställighet har rätt att av gäldenären få ersättning för verkställighetskostnader som blivit onödiga på grund av att försäljningen inställs.

(2—4 mom. såsom i regeringens proposition)

22—26 §§

(Såsom i regeringens proposition)

27 §

Vissa avtals ställning

Ett hyres- eller leasingavtal där gäldenären är hyrestagare kan, sedan förfarandet har inletts, sägas upp av gäldenären med iakttagande av 29 och 30 §§ så att avtalet upphör två månader efter uppsägningen utan hinder av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägning av det. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar *utöver* den hyra eller det vederlag som hänför sig till uppsägningstiden, de direkta kost-

naderna för återställande av besittningen av egendom samt skälig ersättning för annan skada som enligt vad uthyraren visar drabbar honom. I fråga om leasingavtal iakttas dessutom stadgandena i 26 § om hur de kreditkostnader som hänför sig till den icke utnyttjade kredittiden skall räknas gäldenären till godo.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

Har någon genom ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes förbundit sig gentemot gäldenären i form av någon annan prestationsskyldighet än vad som avses i 2 mom. och har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin betalningsskyldighet enligt avtalet, skall utredaren på begäran av motparten meddela om gäldenären håller fast vid avtalet. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, får motparten häva avtalet.

(4 och 5 mom. såsom i regeringens proposition)

28 §

Rättsverkningarnas giltighet

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Rättsverkningarna av att förfarandet inleds fortsätter tills saneringsprogrammet fastställs eller det med stöd av 77 § 3 mom. bestäms att programmet skall iakttas. Om saneringsförfarandet upphör utan att saneringsprogrammet fastställs, upphör rättsverkningarna av att förfarandet inletts när domstolens beslut om försättande av gäldenären i konkurs eller om att förfarandet upphör har givits, om inte domstolen av särskilda skäl bestämmer att rättsverkningarna förblir i kraft tills beslutet har vunnit laga kraft eller något annat bestäms i saken. Om gäldenären efter att förfarandet har inletts försätts i likvidation, upphör rättsverkningarna av inledandet när likvidationen börjar.

Om saneringsförfarandet utan att saneringsprogrammet fastställs upphör av andra orsaker än gäldenärens konkurs, kan sedan förfarandets rättsverkningar upphört verkställighet eller handräckning som förhindrats eller avbrutits med stöd av 21 § fortsätta på basis av tidigare ansökan om verkställighet eller handräckning.

När domstolen beslutar om att förfarandet skall upphöra kan den på yrkande av en borgenär samtidigt bestämma om en säkerhetsåtgärd som avses i 23 §. *Om en säkringsåtgärd var i kraft mot gäldenären eller hans egendom när förfarandet inleddes, skall domstolen bestämma att åtgärden träder i kraft på nytt, om inte annat följer av den borgenärs yttrande som ansökt om åtgärden*

eller av att gäldenären försatts i konkurs eller om åtgärden inte annars har förlorat i sin betydelse.

5 kap.

Gäldenärens verksamhet och besittning av egendom under förfarandet

29 §

Gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den

Gäldenären har även efter att förfarandet har inletts rätt att bestämma om sin egendom och verksamhet, om inte något annat stadgas i denna lag. *Har gäldenärens egendom utmätts för en saneringsskuld innan förfarandet börjar, kan över egendomen förfogas så som stadgas i denna lag utan hinder av 4 kap. 30 § utsökningslagen.*

Sedan förfarandet har inletts får gäldenären dock inte utan utredarens samtycke

(1—3 punkten såsom i regeringens proposition)

4) överlåta omsättningstillgångar på annat sätt än på *sedvanliga villkor* som en del av den sedvanliga verksamheten,

(5—8 punkten såsom i regeringens proposition)

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

30—32 §§

(Såsom i regeringens proposition)

33 §

Skydd för säkerhetens värde

En säkerhetsborgenär har rätt till ersättning för sådan minskning av värdet på säkerhetsegendom till *hans nackdel* som beror på att egendomen har använts i gäldenärens verksamhet medan ett förbud enligt 19 eller 22 §§ var gällande. En erlagd ersättning räknas som amortering av säkerhetsskuld.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

34 §

Förmånsrätt för ny kredit

Domstolen kan på ansökan av utredaren bestämma att en kredit som tas upp medan förfarandet pågår och som nämns i beslutet har

samma eller bättre förmånsrätt till gäldenärens egendom som ställs som säkerhet för krediten än en saneringsskuld för vilken samma egendom utgör säkerhet. En förutsättning är att ett sådant arrangemang är nödvändigt med tanke på den finansiering som behövs under förfarandet och att det inte i *betydande grad ökar* de borgenärers *risk* vilkas förmånsrättsställning skulle försvagas. Arrangemanget påverkar inte de nämnda borgenärernas ställning som säkerhetsborgenärer.

(2 och 3 mom. såsom i regeringens proposition)

6 kap.

Återvinning vid saneringsförfarande

35—38 §§

(Såsom i regeringens proposition)

7 kap.

Saneringsprogram

39 §

Programmets innehåll

Saneringsprogrammet skall innehålla en utredning enligt 41 § om gäldenärens ekonomiska ställning och andra omständigheter som inverkar på saneringen samt bestämmelser enligt 42 § om åtgärder och arrangemang som gäller gäldenärens och borgenärernas ställning och som syftar till att fortsätta, ändra eller avsluta verksamheten. Av programmet skall i enlighet med 51 § framgå borgenärernas indelning i grupper samt avsaknad av rösträtt enligt 52 §.

40—43 §§

(Såsom i regeringens proposition)

44 §

Skuldsaneringsmetoder

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

Vid skuldregleringen får inte användas någon metod som begränsar borgenärens rätt mer än vad som är behövligt för att saneringsprogrammets syfte skall uppnås och villkoren för borgenärernas inbördes ställning enligt denna lag uppfyllas. (nytt 3 mom.)

45 §

(Såsom i regeringens proposition)

46 §

Borgenärernas inbördes ställning

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

I saneringsprogrammet kan dock utan hinder av 1 mom. bestämmas att borgenärer vilkas fordringar är små skall få full betalning, om detta anses ändamålsenligt med tanke på förfarandet. *I saneringsprogrammet kan dessutom utan hinder av 1 mom. bestämmas om betalning av ett lån som upptagits hos en av gäldenären bildad pensionsstiftelse så att beloppet av pensionsstiftelsens obetalda pensionsansvar inte ökar på grund av skuldregleringen i fråga om ett sådant lån.*

(3 mom. såsom i regeringens proposition)

47 §

(Såsom i regeringens proposition)

48 §

Tredje mans ställning i vissa fall

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Om skulder i de fall som avses i 25 § 1 mom. inte under förfarandet har drivits in hos borgensmannen eller ur säkerhet som ställts av tredje man, kan borgenären utan hinder av skuldregleringen driva in sina fordringar hos borgensmannen eller ur säkerhetens värde enligt de tidigare skuldvillkoren.

8 kap.

Fastställande av saneringsprogram

49—53 §§

(Såsom i regeringens proposition)

54 §

Fastställelse utan samtycke av alla gruppmajoriteter

Även om den majoritet som avses i 51 och 52 §§ inte uppnås i en eller flera borgenärsgupper, kan saneringsprogrammet på yrkande av den som utarbetat förslaget, utredaren eller gäldenären fastställa under följande förutsättningar:

(1 punkten såsom i regeringens proposition)

2) åtminstone en borgenärsgrupp har röstat för godkännande av programmet med en majoritet som avses i 52 § och fordringarna för alla

dem som avgett bifallsröst företräder minst en femtedel av fordringarna för alla de kända borgenärer som skall beaktas enligt 52 § 2 mom.,

(3—5 punkten såsom i regeringens proposition)

55 §

Andra grunder för att inte fastställa programmet

Utöver vad som stadgas i detta kapitel skall saneringsprogrammet lämnas utan fastställelse, om

(1—3 punkten såsom i regeringens proposition)

(2 och 3 mom. såsom i regeringens proposition)

56 §

(Såsom i regeringens proposition)

9 kap.

Saneringsprogrammets rättsverkningar samt genomförande och ändringar av det samt när programmet förfaller

57 §

Rättsverkningar

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

På saneringsskulden grundad utmätning av gäldenärens egendom förfaller när saneringsprogrammet fastställts med laga kraft. Detsamma gäller annan verkställighet som baserar sig på en saneringsskuld. (nytt 2 mom.)

(3 mom. såsom 2 mom. i regeringens proposition)

58—60 §§

(Såsom i regeringens proposition)

61 §

Kontroll av hur programmet följs

För programmet kan utses en övervakare som har till uppgift att för borgenärernas räkning övervaka att programmet följs *med beaktande av* i 63—65 §§ och att sörja för sådana åtgärder enligt programmet som inte ankommer på parterna. Om någon övervakare inte skall utses enligt programförslaget, kan förordnande av en övervakare begäras av borgenärsdelegationen eller av borgenärer som enligt 40 § skulle ha haft rätt att framställa ett förslag till saneringsprogram.

(2 och 3 mom. såsom i regeringens proposition)

Gäldenären har från det saneringsprogrammet fastställts till dess det upphör samma skyldighet gentemot övervakaren, borgenärsdelegationen och domstolen att lämna uppgifter och att samarbeta som 13 § stadgar.

62 §

(Såsom i regeringens proposition)

63 §

Ändring av programmet

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

Om beloppet av en saneringsskuld i ett fall som avses i 57 § 3 mom. eller en borgenärs rätt i övrigt fastställas annorlunda än vad som har beaktas i saneringsprogrammet, skall programmet på yrkande av borgenären eller gäldenären ändras i den mån det avgörande som gäller borgenärens rätt påverkar innehållet i skuldreglering enligt programmet. Detsamma gäller på motsvarande sätt, om för borgenären på grund av återvinning av betalning uppkommer en fordran som avses i 38 §.

(4 mom. såsom i regeringens proposition)

64 §

Beslut om att en skuldreglering förfaller

(1—4 mom. såsom i regeringens proposition)

En borgenär för vars del skuldregleringen förfaller har samma rätt till betalning som i det fall att något saneringsprogram inte har fastställts. *Gäldenären behöver dock inte betala dröjsmålsränta på skulden under den tid skuldregleringen var i kraft, om inte domstolen av särskilda skäl bestämmer annorlunda.*

65 och 66 §§

(Såsom i regeringens proposition)

10 kap.

Procedurstadganden

67 §

Behörig domstol

Ärenden som gäller saneringsförfarande enligt denna lag behandlas i följande underrätter: Björneborgs rådstuvurätt, Helsingfors rådstuvurätt, Joensuu rådstuvurätt, Jyväskylä rådstuvu-

rätt, Kajana rådstuvurätt, Kotka rådstuvurätt, Kuopio rådstuvurätt, Lahtis rådstuvurätt, S:t Michels rådstuvurätt, Tammerfors rådstuvurätt, Uleåborgs rådstuvurätt, Vasa rådstuvurätt, Villmanstrands rådstuvurätt, Åbo rådstuvurätt, (utesl.) Esbo häradsrätt, Rovaniemi häradsrätt, Seinäjoki häradsrätt, Vanda häradsrätt och Ålands häradsrätt. Om domstolarnas domkretsar i dessa mål stadgas genom förordning.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

En ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs, som görs medan ett ärende som gäller saneringsförfarande är anhängigt, behandlas i den underrätt där saneringsförfarandet är eller var anhängigt. Om gäldenären försätts i konkurs, skall den domstol som fattat beslutet samtidigt förordna en tillfällig förvaltare av boet och överföra ärendet till den underrätt som annars är behörig att behandla gäldenärens konkurs. Den sistnämnda domstolen beslutar om den fortsatta behandlingen av ärendet.

Det som stadgas i 3 mom. gäller också konkursansökan som gjorts före saneringsansökan och som enligt 24 § 1 mom. skall avgöras i samband med beslutet om saneringsansökan. Den domstol där konkursansökan har gjorts skall härvid på begäran hänskjuta konkursansökan för avgörande till den domstol där saneringsansökan behandlas. (nytt 4 mom.)

68 §

(Såsom i regeringens proposition)

69 §

Ansökan

Ansökan om inledande av saneringsförfarande skall skriftligen tillställas domstolens kansli. En ansökan som görs medan konkursansökan beträffande gäldenären är anhängig kan lämnas in till domstolen vid den rättegång där konkursansökan behandlas.

Till ansökan skall fogas behövlig utredning om gäldenären. Gäldenären skall dessutom till sin ansökan foga en utredning om borgenärerna, skulderna och säkerheterna för skulderna samt om sin ekonomiska situation. (nytt 2 mom.)

(3 mom. såsom 2 mom. i regeringens proposition)

70 §

Förberedande åtgärder med anledning av ansökan

(1—3 mom. såsom i regeringens proposition)
Domstolen skall utan dröjsmål underrätta un-

derrätten på gäldenärens allmänna forum om ansökan, om denna rätt inte är behörig domstol i saneringsärendet. (nytt 4 mom.)

71 §

Beslut om att inleda förfarandet

När domstolen fattar beslut om att inleda saneringsförfarande skall den

(1—3 punkten såsom i regeringens proposition)

4) sätta ut en dag då utredaren senast skall delge parterna den utredning om gäldenärens ekonomiska ställning som avses i 8 § 1 mom., (utesl.)

5) sätta ut en dag då förslaget till saneringsprogram senast skall göras upp samt tillställas utredaren och domstolen och

6) i beslutet anteckna klockslaget då det meddelades eller avkunnades. (ny punkt)

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

Utredaren skall utan dröjsmål delge beslutet de borgenärer som framgår av gäldenärens ansökan eller utredning samt de borgensmän, medgäldenärer och ställare av säkerhet som där avses. Om det är fråga om en gäldenär som avses i 10 § 4 mom., skall beslutet även delges arbetskraftsdistriktsbyrån.

72—75 §§

(Såsom i regeringens proposition)

76 §

Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande

Sedan de som har del i saken har getts möjlighet att framföra sin uppfattning om förslaget till saneringsprogram och domstolen har fattat ett beslut enligt 47 § 1 mom. om att beakta oklara saneringsskulder, kan den som har gjort upp förslaget (utesl.) ges tillfälle att rätta, justera eller komplettera förslaget inom en utsatt tid.

(2—4 mom. såsom i regeringens proposition)

77—79 §§

(Såsom i regeringens proposition)

80 §

Kungörelser och anmälningar

Ett domstolsbeslut genom vilket saneringsförfarandet inleds eller förordnas att upphöra eller i vilket utfärdas ett i 22 § angivet temporärt

förbud eller en i 30 § angiven begränsning av gäldenärens bestämmanderätt skall kungöras och meddelas vissa myndigheter samt antecknas i handelsregistret och i de register som förs över vissa förmögenhetsslag och in-teckningar enligt vad som särskilt stadgas genom förordning.

81 och 82 §§
(Såsom i regeringens proposition)

11 kap.

Förordnande av utredare och tillsättande av borgenärsdelegationen samt övervakningen av dem

83—86 §§
(Såsom i regeringens proposition)

12 kap.

Kostnaderna för förfarandet

87—89 §§
(Såsom i regeringens proposition)

13 kap.

Förenklat saneringsförfarande

90 §

Saneringsförfarande utan utredare och borgenärsdelegation

När gäldenären har gjort en ansökan om inledande av saneringsförfarande behöver en utredare inte utses, om ingen av (*utesl.*) borgenärerna har gjort framställning om förordnande av utredare eller annars yrkat det. När ansökan har gjorts av en borgenär behöver en utredare inte utses, om gäldenärens kända borgenärer innan beslutet om inledande av förfarandet fattas ges tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande, och ingen av borgenärerna yrkar att en utredare skall utses. (*Utesl.*) Efter att förfarandet har inletts kan en utredare utses om någon av borgenärerna kräver det.

Domstolen kan förordna en utredare, även om ingen av borgenärerna har yrkat det, om det av särskilda skäl anses behövligt. Även om det har yrkats att en utredare skall förordnas, kan dom-

stolen låta bli att förordna en utredare, om det av särskilda skäl kan anses att det med tanke på beredningen av saneringsprogrammet eller bevakningen av borgenärernas intressen inte behöver förordnas en utredare. (nytt 2 mom.)

(3 mom. såsom 2 mom. i regeringens proposition)

Om en utredare inte har förordnats,

(1—6 punkten såsom i regeringens proposition)

7) får gäldenären utan hinder av 29 § överlämna sin egendom till konkurs,

8) *handhar domstolen delgivning som ankommer på utredaren och gör upp en utredning om omröstningen. (ny punkt)*

91 och 92 §§
(Såsom i regeringens proposition)

14 kap.

Skadeståndsskyldighet

93 §
(Såsom i regeringens proposition)

94 §

Ersättningsskyldighet för utredaren och medlemmar av borgenärsdelegationen

Utredaren är skyldig att ersätta skada som han i sitt uppdrag har vållat gäldenären eller en borgenär eller en borgensman eller den som ställt säkerhet genom fel eller försummelse. Som arbetsgivare svarar utredaren för skada som vållats dessa på det sätt som stadgas i 3 kap. skadeståndslagen.

(2 mom. såsom i regeringens proposition)

95 §
(Såsom i regeringens proposition)

15 kap.

Särskilda stadganden

96—98 §§
(Såsom i regeringens proposition)

99 §

Särskilda preskriptionstiders eller indrivningsfristens förhållande till saneringsförfarandet

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Om ett indrivnings- eller verkställighetsförbud som grundar sig på denna lag upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller en i programmet fastställd skuldreglering upphör, beaktas vid beräkningen av den tid som avses i 1 mom. inte det kalenderår under vilket indrivnings- eller verkställighetsförbudet trädde i kraft eller tiden därefter till utgången av det kalenderår då förbudet på ovan angivet sätt upphörde eller skuldregleringen upphörde. *Om saneringsförfarandet upphör utan att något saneringsprogram fastställs, beaktas inte den tid indrivningsförbudet är i kraft när den tid bestäms inom vilken borgenären skall kräva prestation av en borgensman som avses i 25 § 2 mom.*

(3 och 4 mom. såsom i regeringens proposition)

100 §
(Såsom i regeringens proposition)

16 kap.

Ikraftträdelsestadganden

101 §
(Såsom i regeringens proposition)

102 §

Övergångsstadganden

(1 och 2 mom. såsom i regeringens proposition)

I de fall som avses i 2 mom. kan en gäldenär göra ansökan om saneringsförfarande utan hinder av konkurs. (nytt 3 mom.)

2.

Lag

om ändring av lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras rubriken för 13 kap. och 15 kap. 5 § 3 mom. lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (734/78) samt
fogas till 13 kap. nya 2 a och 18 a §§ som följer:

13 kap.

Likvidation, sanering och upplösning

2 a §

(1 mom. såsom i regeringens proposition)

Ett bolag skall träda i likvidation, om inte den balansräkning uppgjord enligt 2 § 2 mom. som bolagets revisorer granskat och som gäller situationen vid den tidpunkt då saneringsförfarandet upphörde visar att bolagets eget kapital utgör minst hälften av aktiekapitalet. Styrelsen skall härvid sammankalla en bolagsstämma senast inom två månader från det saneringsförfarandet upphörde för att fatta beslut om att bolaget skall träda i likvidation. Om bolagsstämman inte fattar

ett sådant beslut, tillämpas 2 § 1 mom. (nytt 2 mom.)

18 a §

(Såsom i regeringens proposition)

15 kap.

Skadeståndsskyldighet

5 §

(Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
(Såsom i regeringens proposition)

5.

Lag**om ändring av 6 och 8 §§ lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78) 6 § 3 b punkten och 8 § 5 mom. sådana de lyder i lag av den 29 juli 1988 (724/88) (utesl.) som följer:

6 §

Till samarbetsförfarandets område hörande ärenden

samband därmed, medräknat personalregleringar av detta slag som verkställs i samband med sanering av företaget, (ny punkt)

Till samarbetsförfarandets område hörande ärenden är:

(3 d punkten utesl.)

3 b) överföringar till anställning på deltid, permitteringar och uppsägningar som verkställs av produktionsorsaker eller ekonomiska skäl samt utbildnings- och omplaceringsavgöranden i

8 §

(Såsom i regeringens proposition)

Ikraftträdelsestadgandet
(Såsom i regeringens proposition)

Helsingfors den 17 december 1992

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lax, vice ordföranden Halonen samt medlemmarna Björkenheim, Haavisto, Komi (delvis), V. Laukkanen, Lehtinen, Luhtanen,

Mäkelä, Mölsä (delvis), Niinistö, Polvi, Savela, Suhola, Tykkyläinen, Viljanen (delvis) och Vuoristo (delvis).

RIKSDAGENS
GRUNDLAGSUTSKOTT

Bilaga

Helsingfors
den 18 november 1992
Utlåtande nr 23

Till Lagutskottet

När riksdagen den 2 oktober 1992 remitterade regeringens proposition nr 182 med förslag till lagstiftning om sanering av företag och nr 183 med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner till lagutskottet för beredning bestämde den samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande om dem till lagutskottet.

Utskottet har hört lagstiftningsrådet Pauliine Koskelo och lagstiftningsrådet Mikko Könkkölä vid justitieministeriet, avdelningschefen Erkki Kontkanen vid Bankföreningen i Finland, professorn Erkki Havansi, professorn Mikael Hiden, professorn Antero Jyräki, professorn Ilkka Saraviita, juris doktorn, kansler Kauko Sipponen och professorn Thomas Wilhelmsson.

Grundlagsutskottet har behandlat propositionerna från statsförfattningsrättslig synpunkt och anför vördsamt följande.

Regeringens propositioner*Proposition nr 182*

Regeringen föreslår en lag om företagssanering. Syftet med reformen är att skapa rättsliga förutsättningar för att sanera livsdugliga företag och undvika onödiga konkurser. Ett bolags samtliga borgenärer skall enligt förslaget omfattas av saneringsförfarandet.

Enligt propositionen skall domstolen på ansökan besluta om att saneringsförfarande skall inledas. Förfarandet går ut på att ett saneringsprogram görs upp, dvs. ett program om åtgärder för att förbättra ett företags verksamhetsbetingelser. I lagen skall stadgas om de skuldregleringar som ingår i saneringsprogrammet, m.a.o. de eftergifter som kan krävas av borgenärerna i saneringsprogrammet. Programmet fastställs av domstolen sedan borgenärerna har getts tillfälle

att ta del av programförslaget eller programförslagen och att uttala sin uppfattning om dem. Domstolen skall pröva om de lagstadgade förutsättningarna för att fastställa programmet föreligger. Programmet skall kunna fastställas även om alla borgenärer inte har godkänt det.

I propositionen föreslås också ändring av åtta gällande lagar.

Propositionen anknyter till budgetpropositionen för 1993 vad gäller personalanslagen för domstolarna.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så fort som möjligt sedan de godkänts och stadfästs.

Proposition nr 183

I propositionen föreslås en lag om skuldsanering för privatpersoner. Syftet med reformen är att upprätta ett regelverk som gör det möjligt att rätta till den ekonomiska situationen för en privat gäldenär som råkat i svårigheter. Skuldproblemen skall i första hand lösas på frivillig väg. Skuldsanering kommer i fråga bara om frivillig förlikning inte har kunnat uppnås. Skuldsanering är ett insolvensförfarande som gäller alla gäldenärens borgenärer och som åsidosätter den verkställighet som för närvarande kan riktas mot gäldenären, dvs. konkurs och utsökning.

Domstolen föreslås besluta om skuldsanering. I det sammanhanget fastställer domstolen ett betalningsprogram för gäldenären. Programmet ersätter gäldenärens ursprungliga betalningsförpliktelser. Enligt betalningsprogrammet förpliktas gäldenären att använda alla sina inkomster till att betala sin skuld utom den del som behövs för nödvändiga levnadskostnader och för att fullgöra eventuell underhållsskyldighet. Gälde-

nären är skyldig att realisera all sin egendom utom det som kan räknas till hans grundläggande trygghet. Ett betalningsprogram skall i allmänhet gälla i fem år. Det kan fastställas mot borgenärernas vilja om det finns förutsättningar för en skuldsanering och om programmet motsvarar det som stadgas i lagen och gäldenärens betalningsförmåga.

Propositionen hänger samman med budgetpropositionen för 1993.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så fort som möjligt sedan den godkänts och stadfästs.

Lagstiftningsordningen

Regeringen påpekar i sin ytterst detaljerade motivering till lagstiftningsordningen att den lämnar rum för tolkning när det gäller de två huvudlagförslagen och att det därför är nödvändigt att begära utlåtande i saken av riksdagens grundlagsutskott. Båda propositionerna utgår dock från att alla lagförslagen kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

En viktig aspekt att beakta vid den statsförfattningsrättsliga bedömningen är enligt motiveringen att såväl lagen om företagssanering som lagen om skuldsanering för privatpersoner begränsar borgenärernas rätt att få prestation för sin fordran enligt de ursprungliga villkoren. Skuldsaneringen är enligt förslaget förknippad med ett indrivnings-, betalnings- och utmättningsförbud. Borgenärernas rättigheter begränsas eventuellt också av de föreslagna skuldregleringarna som kan fastställas även mot en enskild borgenärs vilja. En annan viktig synpunkt på lagstiftningsordningen i motiveringen är att båda dessa lagar även gäller skulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft. Lagarna kommer således att inverka retroaktivt.

Utskottets ställningstaganden

Grunderna för den statsförfattningsrättsliga bedömningen

Den statsförfattningsrättsliga bedömningen av denna fråga är intimt förknippad med det i 6 § regeringsformen garanterade egendomsskyddet. Utskottet har i sin praxis hittills utgått från att civil- och straffrättsliga verkställighets- och säkringsåtgärder även då det gäller egendom i regel

skall kunna sättas i kraft genom en vanlig lag (GrUU 10/1982 rd). Utskottet har anfört ställningstaganden som bygger på denna utgångspunkt t.ex. beträffande lagstiftningen om förmånsrätt i sina utlåtanden nr 1/1940 rd, 1/1972 rd och 20/1992 rd.

De föreslagna reformerna avser att erbjuda en lösning på problemen med en insolvent gäldenär. Hittills har framför allt konkurslagstiftningen tagits till hjälp för att lösa problemen mellan gäldenärer och borgenärer samt borgenärernas inbördes problem. Meningen är att genom reformerna skapa andra lösningar på insolvensproblemet än konkurs och samtidigt rättsliga förutsättningar för att sanera livsdugliga företag och rätta till den ekonomiska situationen för privatpersoner med skuldproblem.

De föreslagna nya regleringarna vid insolvens eller hotande insolvens för gäldenären kan enligt utskottets uppfattning i sak och till sin betydelse jämföras med den verkställighetslagstiftning som nu är förknippad med gäldenärens insolvens, framför allt konkurs- och utsökningslagstiftningen. Den ovan anförda synpunkten att civilrättsliga verkställighetsåtgärder kan regleras genom en vanlig lag bör därför enligt utskottets mening också betraktas som en generell grund för den statsförfattningsrättsliga bedömningen av de föreslagna reformerna. Likaså bör det accepteras som utgångspunkt för denna bedömning att verkställighetsåtgärderna på ett eller annat sätt ingriper i borgenärens ställning som innehavare av vissa förmögenhetsrättsliga rättigheter som följer av skuldförhållandet. Om behörlig hänsyn tas till det i regeringsformen garanterade egendomsskyddet betyder det i samband med en exceptionell reglering som denna framför allt att borgenärens situation, som i sig oundvikligen blir sämre, inte får försvagas i oskälighetsgrad.

Skulder som uppkommit efter det reformen trätt i kraft

Med beaktande av den ovan anförda allmänna synpunkten och sin bedömning av borgenärens situation utgående från förslaget till lag om företagssanering och förslaget till lag om skuldsanering för privatpersoner anser utskottet att 6 § regeringsformen inte ställer något hinder för att lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning till den del lagarna avses bli tillämpade på skuldförhållanden som uppkommit efter det lagen trätt i kraft.

Lagarnas retroaktiva verkan

Allmänt

Vad gäller de nya stadgandenas retroaktiva verkan framgår utskottets redan hävdvunna inställning till en utveckling av gällande verkställighetsrättsliga institutioner av t.ex. dess utlåtande nr 20/1992 rd. I detta utlåtande anser utskottet att fordringarnas inbördes förmånsordning kan ändras retroaktivt genom en vanlig lag så länge de nya stadgandena inte ändrar fordringarnas inbördes förmånsordning när det gäller en konkurs som redan inletts eller utsökning som redan verkställts.

Denna tolkningspraxis kan dock inte som sådan iaktas här eftersom de föreslagna regleringarna vid insolvens gäller nya verkställighetsrättsliga institutioner. I detta sammanhang bör det noteras att den föreslagna reformens betydelse i praktiken i detta fall i hög grad beror på om de nya lagarna också kan tillämpas på skuldförhållanden som uppkommit innan reformen träder i kraft. Utskottet anser att huvudvikten vid den statsförfattningsrättsliga bedömningen av saken i en situation som denna, som inte varit reglerad förut, bör läggas vid regleringens verkställighetsrättsliga natur, trots att denna synvinkel är exceptionell t.ex. med tanke på den sedvanliga statsförfattningsrättsliga tolkningen av avtals fortbestånd.

Av detta följer såsom konstaterats tidigare att regleringen — i detta fall alltså även en retroaktiv reglering — kan ske genom en vanlig lag, om inte annat följer av borgenärens situation. Om borgenärens situation är skälig eller inte bör — speciellt när det gäller vanliga skulder som avses i propositionerna — bedömas med beaktande av att eventuell insolvens för gäldenären utgör ett självskrivet riskmoment i all långivning. Som en allmän synpunkt på borgenärens situation spelar det också en viss roll att de föreslagna verkställighetssystemen vid insolvens uttryckligen avser förlikning av de ekonomiska relationerna mellan gäldenärer och borgenärer samt mellan borgenärerna. Att de fastställs i en domstol kan i allmänhet också anses ligga i borgenärernas intresse. Vad gäller borgenärernas inbördes ställning hänvisar utskottet till den i 46 § 1 mom. i förslaget till lag om företagssanering anförda principen om likställdhet mellan olika borgenärsgrepp beträffande skuldregleringarna i ett saneringsprogram och 31 § 1 mom. i förslaget till skuldsanering för privatpersoner, som anger den

grundläggande principen att vanliga borgenärer bör behandlas lika vid skuldsanering. Dessa förslag är i sin tur ett uttryck för strävan att uppnå en så rättvis reglering som möjligt mellan borgenärerna.

Indrivningsförbud och andra förbud

Enligt lagförslagen skall inledande av saneringsförfarande och skuldsanering för en privatperson leda till betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud i fråga om samtliga skulder som uppstått innan förfarandet inleddes. Dessa förbud innebär i sig en exceptionell inblandning med betydande verkningar i borgenärens situation.

Utskottet har behandlat denna typ av fråga i sitt utlåtande nr 8/1932 rd. Utskottet tog där ställning till de stadganden som skulle ha förhindrat bl.a. utsökning av skuld hos banken, utmätning av bankens egendom, försättande av banken i konkurs och realisering av pant som banken gett. Utskottet konstaterade om ett sådant stadgande: "Stadganden av anförd slag innehålla långt gående undantag från den allmänna, för bevakande av rättigheter fastställda rättegångs-, utsöknings- och konkurslagstiftningen. Men då själva området för denna lagstiftning ordnas genom vanlig lag, fordras jämväl för stadgande av undantag från densamma icke någon i annan ordning stiftad lag." I överensstämmelse med detta tidigare ställningstagande bör det enligt utskottets mening även nu anses att det inte finns något generellt hinder för att stadga om de förbud som avses ovan genom en vanlig lag så att de kopplas samman med inledande av de föreslagna förfarandena och även gäller skulder som uppkommit innan reformen träder i kraft.

I sin bedömning av konsekvenserna av de föreslagna regleringarna för borgenären poängterar utskottet att det väsentliga när det gäller vanliga skulder är att gäldenären när som helst kan uppnå samma effekt genom att ansöka om att bli försatt i konkurs. I detta hänseende har reformen snarast en neutral effekt på borgenärens ställning. Däremot spelar saken en mycket större roll för säkerhetsskulder i statsförfattningsrättsligt hänseende. Med beaktande av att indrivningsförbudet är temporärt och de synpunkter som till denna del anförts på lagstiftningsordningen samt åtgärderna för att tillgodose borgenärens rättsskydd, kan det inte anses att

borgenärens situation försvagas oskäligt eller att den föreslagna regleringen således står i strid med egendomsskyddet.

Skuldsaneringsmetoder

För borgenären spelar framför allt sådana skuldsaneringsmetoder en stor roll som ingriper i de ursprungliga villkoren i ett skuldförhållande. Denna påföljd är exceptionell med tanke på rättsprincipen i fråga om ett avtals fortbestånd, men den utgör såsom redan framhållits en oskiljaktig del av denna typ av verkställighetslagstiftning.

I propositionen föreslås följande metoder: 1) att betalningstiderna för skulden justeras, 2) att gäldenärens prestationer först betraktas som amortering på skuldkapitalet, 3) att betalningskyldigheten beträffande räntor och kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden nedsätts och 4) att beloppet på den obetalda skulddelen nedsätts. En ytterligare metod att sanera privatpersoners skulder är 5) att skulden avskrivs i sin helhet. Det är över huvud taget inte möjligt att nedsätta beloppet på den obetalda delen av en säkerhetsskuld till den del säkerhetens värde täcker den eller att helt avskriva skulden, varken vid företagssanering eller skuldsanering för privatpersoner. Dessa metoder kan anlitats bara när det gäller vanliga skulder.

I förteckningen ovan rör sig skuldsaneringsmetoderna på en skala från lindriga till stränga, vilket framhålls i propositionens motivering. I motiveringen till förslaget till lag om skuldsanering för privatpersoner nämns uttryckligen att "man alltid på skulder skall tillämpa den ur borgenärens synvinkel lindrigaste metod som är tillräcklig för att korrigera gäldenärens ekonomiska situation". Utskottet anser det vara skäl att överväga att ta in denna princip i lagtexten, också i lagen om företagssanering.

Utskottet påpekar generellt att ett bevis på att tillbörlig hänsyn har tagits till borgenärens ställning är att såväl saneringsprogrammet som betalningsprogrammet för en privatperson kan justeras om gäldenärens ekonomiska situation förbättras. De försämringar i de ursprungliga villkoren i skuldförhållandet som programmen innebär för borgenärerna är således inte ovillkorligen slutgiltiga, utan en eventuell förbättring av gäldenärens ekonomiska situation bör användas till nytta för borgenären.

Företagssaneringsförfarandet ställer inte särskilda begränsningar för enskilda skuldregle-

ningsmetoder när det gäller vanliga skulder. Enligt 53 § 1 mom. 5 punkten bestäms borgenärens minimisäkerhet dock så att en betalning som skall tillfalla honom till sitt värde skall vara minst lika stor som hans andel vid konkurs. Detta stadgande om det minsta värdet inverkar på tillämpningen av alla skuldregleringsmetoder på vanliga skulder vid en företagssanering. Så bör borgenären vid behov kompenseras med ränta för t.ex. en förlängd betalningstid för att den totala prestationen till sitt värde skall vara minst lika stor som konkursutdelningen. Utskottet anser det vara skäligt för borgenären att hans ställning tryggas på detta sätt och att det därför är statsförfattningsrättsligt sett acceptabelt.

Vid saneringsförfarande är säkerhetsskulder skyddade mot skuldregleringar på så sätt att borgenären alltid måste få prestationer som motsvarar säkerhetens värde. Detta lindrar ingreppets effekt i väsentlig grad. Enligt förslaget är det vid saneringsförfarande bara fråga om ingrepp i sättet att realisera det skydd som säkerheten skall ge. Om skuldregleringarna t.ex. prioriterar amorteringar av skuldkapitalet skall räntan för de ränteposter som framskjuts bestämmas så att de bibehåller sitt penningvärde. Möjligheten att nedsätta räntan begränsas i sin tur speciellt när det gäller säkerhetsskulder som uppkommit innan lagen träder i kraft genom att räntan inte får nedsättas till den del säkerhetens värde vid den tidpunkt då förfarandet inleddes skulle ha räckt till för att täcka skuldkapitalet och de totala återstående räntekostnaderna till gängse värde. Förslaget ger på det hela taget säkerhetsborgenären tillräckliga garantier för att säkerheten bibehåller sitt värde som garanti för att fordringen återbetalas. Mot den föreslagna regleringen kan inte anföras några statsförfattningsrättsliga anmärkningar.

Med stöd av 34 § 1 mom. i förslaget till lag om företagssanering kan en ny kredit beviljas bättre förmånsrätt till säkerheten. Ett villkor för detta är att regleringen inte i väsentlig grad kränker de borgenärens intresse vars förmånsrättsställning skulle försvagas. Enligt utskottets uppfattning kan en sådan reglering i sig införas genom en vanlig lag. Gränsen för åtgärdens tillåtlighet kunde dock dras rättvisare än vad regeringen föreslår om det slås fast att regleringen inte får kränka gamla borgenärs intresse "mer än i obetydlig grad".

Vid skuldreglering för privatpersoner har säkerhetsborgenären ett likadant skydd som vid företagssanering.

När det gäller vanliga skulder är situationen däremot en annan. Skillnaden beror i sista hand på att en privatperson enligt konkurslagstiftningen inte befrias från sitt skuldansvar efter konkurs. Därför bör konsekvenserna av de föreslagna skuldregleringsmetoderna för borgenärerna enligt utskottet bedömas med tanke på vilka möjligheter borgenärerna har att få prestation från gäldenärens framtida inkomster och förmögenhet i övrigt jämfört med hurdana möjligheter de annars har.

Genom ett betalningsprogram i enlighet med lagförslaget får borgenären enligt utskottets mening ett så stort belopp som är möjligt med hänsyn till gäldenärens omständigheter. Denna bedömning bygger för det första på att 5 § 1 mom. fastställer en maximal betalningsmån för gäldenären och för det andra på att paragrafens 2 mom. innebär en mycket omfattande skyldighet för gäldenären att använda sin förmögenhet för betalning av skulderna. Om gäldenären håller fast vid betalningsprogrammet betyder det att hans levnadsstandard kommer att vara synnerligen låg, i allmänhet under fem års tid. Det är mycket svårt att komma med några alternativ till den föreslagna regleringen som i verkligheten kunde inbringa mer för borgenären.

Med tanke på borgenärerna bör det vidare noteras att de radikalaste skuldregleringsmetoderna, dvs. nedsatt skuldbelopp och avskrivning av hela betalningsskyldigheten, kan anlitas bara om skuldsanering inte annars kan ordnas. Med andra ord är dessa metoder möjliga bara då gäldenären har så låga inkomster att betalningsmånen blir för knapp för att hela skuldbeloppet skall kunna betalas enligt saneringsprogrammet eller att det över huvud taget inte finns någon betalningsmån eller utmätbar förmögenhet. I detta fall är det i allmänhet fråga om en gäldenär som man enligt allmän erfarenhet inte annars heller lyckas indriva skulden hos, åtminstone inte till fullt belopp. I verkligheten försvagas borgenärens ställning således inte av att dessa skuldsaneringsmetoder anlitas.

Utskottet har gått in för att bedöma lagförslagen särskilt med tanke på sådana situationer där *borgenären är en privatperson*. Den förändring som skuldsaneringsmetoderna åstadkommer i de ursprungliga villkoren i ett skuldförhållande kan i så fall vara speciellt genomgripande med tanke på borgenären. Skuldregleringen kan få en sådan betydelse speciellt då man t.ex. utgående från skuldbeloppet och borgenärens förhållanden generellt kan sluta sig till att han inte bedriver regelrätt kreditverksamhet. Utskottet anser det vara skäl att överväga att beakta sådana situationer särskilt vid saneringen och därigenom ge detta slag av privat borgenär tryggade villkor. Utskottet hänvisar till att 46 § 2 mom. i förslaget till lag om företagssanering eventuellt kunde tillämpas för detta syfte, men att det också kan vara behövligt att överväga entydiga stadganden om detta i vardera lagen.

Ändring av lagen om arbetsavtal

I proposition nr 182 föreslås också lagen om arbetsavtal bli ändrad. Den föreslagna ändringen i 41 a § är betydelsefull i statsförfattningsrättsligt hänseende, eftersom den gäller uppsägning i samband med saneringsförfarande. Enligt utskottets mening finns det dock inget statsförfattningsrättsligt hinder att stadga om denna ändring med föreslagna ikraftträdelsebestämmelser i vanlig lagstiftningsordning, då också detta förslag utgör ett led i den verkställighetsrättsliga totalreform som propositionen syftar till. Utskottet uppmärksammar dessutom att uppsägningstiden i konkursfall är 14 dagar.

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen i regeringens propositioner nr 182 och 183 kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Zyskowitz, vice ordföranden Alho, medlemmarna Jansson, Jäätteenmäki, Kaarilahti,

Laine, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Vistbacka, Vähänäkki och Väistö (delvis) samt suppleanten Saastamoinen.

